

Niina Ylikulju

SYYS, KEVÄT, KESÄ, TALVI LUOJAANSA YLISTÄÄ

Vuodenajat vertauskuvina virsikirjassa ja inspiraationa sävellyksissä

SYYS, KEVÄT, KESÄ, TALVI LUOJAANSA YLISTÄÄ

Vuodenajat vertauskuvina virsikirjassa ja inspiraationa sävellyksissä

Niina Ylikulju
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Musiiikin koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Niina Ylikulju

Opinnäytetyön nimi: Syys, kevät, kesä talvi Luojaansa ylistää. Vuodenajat vertauskuvina virsikirjassa ja inspiraationa sävellyksissä

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2016

Sivumäärä: 26 + 2

Työn tavoitteena oli selvittää, miten vuodenajat ja luonto ovat olleet inspiraationa runoilijoille ja säveltäjille eri aikakausina. Aihe valikoitui kiinnostuksesta säveltää Soile Ylikuljun kirjoittamia luontoaiheisia runoja lauluiksi.

Runouden tutkimusaineistoksi valittiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirja, josta tutkitaan vuodenaikojen vertauskuvallista merkitystä hengellisessä sanastossa. Tietoperustassa puhutaan yleisesti symboliikasta ja vertauskuvallisuudesta sekä kerrotaan virsikirjan historiasta. Virsikirjasta löytyi kymmeniä virsiä, joissa vuodenajat on mainittu. Vuodenajat esiintyivät teksteissä sekä vertauskuvallisina että luonnollisina.

Toiseen tutkittavaan kokonaisuuteen kuuluvat luonto- ja vuodenaikateemaiset sävellykset eri vuosisadoilta. Käsiteltävinä ovat Vivaldin *Neljä vuodenaikaa*, Haydnin oratoriot *Luominen* ja *Vuodenajat*, Beethovenin *Pastoraalisinfonia* sekä Sibeliuksen yksinlaulut *Höstkväll* ja *Maj*. Työssä on otettu esille erilaisia yksityiskohtia, joilla luonnon ääniä ja ilmiöitä on musiikillisin keinoin kuvailtu. Teoksista löytyi tiettyjä yhteneväisiä elementtejä, kuten myrsky ja linnunlaulu, joita säveltäjät ovat kukin omalla tyylillään säveltäneet.

Työn taiteellinen osuus on viiden Soile Ylikuljun kirjoittaman luontoaiheisen runon säveltäminen liedeksi eli pianosäestykselliseksi lauluiksi. Liedissä on perinteisesti vahva yhteys sanojen ja musiikin välillä, joten runon tunnelmaa ja symboliikkaa voidaan kuvata myös piano-osuudessa. Koska aiempaa kokemusta sävellystyöstä ei ollut, sisällytettiin työhön aloittelevan säveltäjän ajatuksia sävellysprosessista.

Asiasanat: Vuodenajat, symboliikka, virsikirjat, säveltäminen, laulut

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Church Music

Author: Niina Ylikulju

Title of thesis: Seasons as Symbolic Meaning in the Hymnal and Inspiration for Compositions

Supervisor: Jouko Tötterström

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2016

Number of pages: 26 + 2

The aim of this thesis was to clarify how seasons and nature have inspired the poets and the composers through the different eras. The topic was chosen because of interest to compose songs to some nature-themed poems by Soile Ylikulju.

Regarding the poetry, the study material being used, is the hymnal of the Evangelical Lutheran Church of Finland where the symbolic meaning of the seasons in the religious vocabulary is being studied. There were dozens of hymns where the seasons were mentioned. The seasons were shown both as symbolical and natural.

The other section being studied was about the nature- and seasons-themed compositions in the different eras. The chosen works were *The Four Seasons* by Vivaldi, the oratorios *The Creation* and *The Seasons* by Haydn, the *Sixth Symphony 'Pastorale'* by Beethoven and the songs *Höstkväll* and *Maj* by Sibelius. Several details were brought up as examples of how the sounds and the natural phenomenon were being described in a musical way. There were elements in the works that were alike, for example, the storm and the bird song, which the composers have composed in their own style.

The artistic part of the thesis was to compose five nature-themed poems written by Soile Ylikulju. In the Lied there is traditionally a strong connection between the words and the music, so the atmosphere and the symbolic of the poem can also be pictured in the piano part. Since there was no previous experience of composing, the thoughts about the composing process of a novice composer were included in the work.

Keywords: Seasons, symbol, hymnal, composing, songs

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VUODENAIKOJEN SYMBOLIIKKA VIRSIKIRJASSA	7
2.1	Virsi kirjjan historia	8
2.2	Kevät	9
2.3	Kesä	10
2.4	Syksy.....	11
2.5	Talvi.....	11
3	VUODENAJAT SÄVELTÄJÄN INSPIRAATIONA	13
3.1	Vivaldin Neljä vuodenaikaa	13
3.2	Haydnin Luominen ja Vuodenajat.....	14
3.3	Beethovenin Pastoraalisinfonia	15
3.4	Sibeliuksen laulut Höstkväll ja Maj	16
4	VUODENAJAT LIEDISSÄ OMIEN SÄVELLYSTEN KAUTTA	18
4.1	Sävellystyön haasteita ja mahdollisuuksia.....	19
4.2	Runosta lauluksi.....	19
5	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET.....	25
	LIITTEET	27

1 JOHDANTO

”Syys, kevät, kesä, talvi Luojaansa ylistää.” Sain idean opinnäytetyöhöni Soile Ylikuljun kirjoittamista luontoon ja vuodenaikoihin liittyvistä runoista, joita halusin säveltää lauluiksi. Ideaa kehitellessäni kiinnostuin vuodenaikojen ja luonnonilmiöiden käytöstä sävellysten ja runojen inspiraationa. Kiinnostavaa aiheessa on se, että siitä ei ole aikaisemmin kirjoitettu kokoavaa teosta. Yksittäisten säveltäjien luontoyhteyksiä on tutkittu, mutta kokonaiskuvaa on vaikea nähdä.

Päädyin tutkimaan vuodenaikoja ja niihin liittyviä luonnonilmiöitä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirjassa sekä muussa länsimaisessa taidemusiikissa. Toinen luku kertoo yleisesti symboliikasta, vertauskuvista ja metaforista sekä niiden käytöstä virsiteksteissä. Tavoitteena oli löytää virsikirjasta kaikki virret, joissa joku vuodenaika mainitaan. Niitä löytyi Vuodenajat-osaston lisäksi monesta muustakin osastosta. Olen jakanut virret vuodenaikojen mukaan neljään eri alalukuun. Niissä kerron vuodenaikojen symboliikasta ja vertauskuvallisuudesta virsiä siteeraten.

Kolmannessa luvussa käsittelen vuodenaikoja sävellyksissään käyttäneitä eri aikakausien säveltäjiä. Luvussa syvennytään tarkemmin muutamaankin merkittävään teokseen, Antonio Vivaldin viulukonserttosarjaan *Neljä vuodenaikaa*, Joseph Haydnin oratorioihin *Luominen* ja *Vuodenajat*, Ludwig van Beethovenin kuudenteen sinfoniaan sekä Jean Sibeliuksen yksinlauluihin *Höstkväll* ja *Maj*. Olen poiminut teoksista yksityiskohtia, joissa voi kuulla luonnonilmiöiden ja eläinten ääniä eri soittimilla toteutettuna. Teostyyppien erilaisuudesta huolimatta niistä löytyy tiettyjä yhteyksiä ja samankaltaisuuksia, joita olen ottanut esille.

Neljäs luku kertoo sävellystyöstäni. Luvun alussa kerron liedin eli pianosäestyksellisen laulun historiaa ja taustoja. Opinnäytetyötäni varten valitsin viisi isoäitini Soile Ylikuljun kirjoittamaa runoa, jotka olen säveltänyt lied-muotoon. Luvussa pohdin säveltämisen haasteita ja mahdollisuuksia aloittelevan säveltäjän näkökulmasta sekä kerron tarkemmin valmiiden sävellysten musiikillisesta ilmeestä.

2 VUODENAIKOJEN SYMBOLIIKKA VIRSIKIRJASSA

Kirjallisuudessa, erityisesti runoudessa, esiintyy paljon symboleita ja metaforia. Vuodenaikojen merkitys on monesti vertauskuvallinen. Metaforan tarkoitus on herättää uusia merkityksiä sanalle tai ilmaisulle. Kantola (2001, 273) viittaa Aristoteleeseen, jonka mukaan "metafora syntyy, kun asialle annetaan nimi, joka varsinaisesti kuuluu jollekin muulle; merkityksen siirtyminen voi tapahtua joko yleisestä erityiseen, erityisestä yleiseen, erityisestä erityiseen tai analogian kautta". Aristoteles myös mainitsee, että metaforia käyttämällä lauseesta saa ylevämmän ja arkikielestä poikkeavan. (Kantola 2001, 272–274.)

Symboli on sana, kuva, merkki, esine tai henkilö, jonka merkitys on enemmän kuin miltä se ensinäkemällä vaikuttaa (Lempiäinen 2002, 17). Symboli eli vertauskuva eroaa metaforasta siten, että lukijoiden oletetaan ymmärtävän sen merkityksen. Tunnettuja arkikielen symboleita, joiden merkitys perustuu sopimukselle, ovat esimerkiksi kirjaimet ja numerot. Lisäksi on muita symboleja, kuten värit ja uskonnolliset symbolit, joiden merkitys tunnetaan laajalti. (Kantola 2001, 275.)

Vuodenaajoilla ja niihin liittyvillä luonnonilmiöillä on omat vertauskuvansa kirjallisuudessa. Suomalaisessa runoudessa on aina ylistetty kesää. Suomen kesä on erityinen yöttömien öidensä ja valoisuutensa takia. Tämä teema esiintyykin monien runoilijoiden teksteissä. Pitkää, pimeää syksyä sekä ankaraa talvea on käytetty lähinnä osoittamaan suomalaisten sitkeyttä ja pakkasenkestävyyttä. (Leikola 1990, 47–48.)

Kristinuskossa vertauskuvia on käytetty jo Vanhan testamentin aikana. Vertauskuvat ovat ikään kuin kristittyjen äidinkieltä. Niiden avulla vaikeasti ymmärrettäviä asioita on pyritty yksinkertaistamaan ja esimerkkejä onkin otettu tutusta ympäristöstä. Symbolien tulkinnan tekee haastavaksi se, että sama symboli voi eri yhteyksissä tarkoittaa eri asioita. Jokainen ihminen tulkitsee vertauskuvat omasta lähtökohdastaan. Näin yleisesti sovitulla ja hyväksytyllä symbolilla voi olla monia eri merkityksiä. (Lempiäinen 2002, 19–20, 28–29.)

2.1 Virsikirjan historia

Ensimmäisen suomenkielisen virsikirjan oli koonnut Jaakko Finno (Suomalainen) vuoden 1583 tienoilla. Kirjassa oli 101 virttä, joista suurin osa oli käännetty latinasta, saksasta tai ruotsista. Finnon tekstejä oli luultavasti seitsemän. (Pajamo 1991, 71.) Seuraavan virsikirjan toimitti vuonna 1605 Hemminki Maskulainen. Hän lisäsi Finnon kirjaan 141 uutta tekstiä, joista 19 oli mahdollisesti hänen omaa tuotantoaan. (Lempiäinen 1988, 68–69.) Kolmas virsikirja, viralliselta nimeltään Uusi Suomenkielinen Wirsi-Kirja, julkaistiin vuonna 1701. Se oli kirkon käytössä 185 vuotta ja sitä käytetään vieläkin lähinnä rukoilevaisten parissa. Siinä oli 413 virttä, joihin sisältyi Finnon ja Hemmingin virsiä, Olavi Elimaeuksen toimittaman "välivirsikirjan" virsiä sekä uusia suomalaisia arkkivirsiä. (Lempiäinen 1988, 69–70.)

1700- ja 1800-luvuilla julkaistiin useita uusia laulukokoelmia, kuten Abraham Achreniuksen julkaisemat Wanhat ja Uudet Hengelliset Wirret (1762) ja Zionin Juhla-Wirret (1769), Pentti Jaakko Ingnatiuksen toimittama Halullisten Sjeluin Hengelliset Laulut (1790) sekä Elias Laguksen kääntämä Sionin Wirret (1790). Nämä uudet kokoelmat huolestuttivat virallista kirkkoa, ja se päättikin perustaa komitean muodostamaan uuden virsikirjan. Vuonna 1836 julkaistiin ehdotus Uusia Virsiä, Kirkosa ja kotona weisattawia -kokoelmasta, jossa oli jopa 752 virttä. Se ei kuitenkaan saanut vastakaikua seurakunnissa, vaan jäi ehdotukseksi. (Sama, 70–71.)

Neljäs virallinen virsikirja oli vuonna 1886 kirkolliskokouksen hyväksymä Suomalainen Virsikirja evankelis-lutherilaisille seurakunnille Suomen Suuriruhtinaanmaassa. Samassa yhteydessä hyväksyttiin myös uusi ruotsinkielinen virsikirja. Kirjojen uudistustyössä olivat mukana Julius Krohn, Elias Lönnrot, Johan Ludvig Runeberg, Lauri Stenbäck, Sakari Topelius ja monet muut. (Sama, 71–72.) Suomenkielinen kirja sisälsi 536 virttä, joista uusia oli 241. Näistä useat ovat nykyisinkin virsikirjassa. Vuoden 1886 virsikirja ehti olla käytössä vain parisen kymmentä vuotta, kun alettiin puhua seuraavasta uudistuksesta. Virsikirjan lisävihko valmistui vuonna 1923. Se ei saanut kirkolliskokouksen hyväksyntää, mutta oli hyvänä pohjana seuraavaan virsikirjauudistukseen. (Pajamo 1991, 86–88.)

Uudistuksen seurauksena syntyi vuoden 1938 virsikirja. Siihen otettiin lauluja sekä herätysliikkeiden laulukokoelmista että uusilta suomalaisilta runoilijoilta, kuten Hilja Haahdelta, V. A. Koskenniemeltä, A.V. Koskimieheltä sekä Wilhelmi Malmivaaralta. Lisäksi uusia sävelmiä saatiin koti-

maisilta säveltäjiltä, joita olivat Richard Faltin, Ilmari Krohn, Heikki Klemetti, Armas Maasalo sekä Leevi Madetoja. Virsiä oli yhteensä 633. (Lempiäinen 1988, 72–73.)

1950-luvulla virsikirjaa arvoitettiin lasten ja nuorten virsien sekä lähetysvirsien vähydestä. Uusista lauluista koottiin lisävihko, joka otettiin käyttöön vuonna 1963. Kuitenkin koko virsikirjan uudistaminen koettiin tarpeelliseksi monesta syystä. Suomen kielen ja runouden sanottiin olevan virsiteksteissä vanhanaikaista. Virsiin toivottiin näkökulmia ekumeenisesta ja liturgisesta kehityksestä, yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta muutoksesta ja uutta tyyliä etsivästä hengellisestä nuorisomusiikista. Nykyistä, kuudetta suomalaista virsikirjaa ryhdyttiin laatimaan vuonna 1973. Sitä työstettiin yli kymmenen vuotta ja monien palautteiden, kokeilukausien ja kirkolliskokousten kautta se sai lopullisen muotonsa vuonna 1986. Virsikirjassa on 632 virttä, joista uusia tekstejä on 174. (Sama, 73–76.)

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen vuodenaikojen vertauskuvia hengellisessä sanastossa virsikirjaa siteeraten. Vuodenaika-osaston virsi 573, *Maa vaikka synnin tähden* kokoaa kaikkien vuodenaikavirsien perimmäisen ajatuksen: "Syys, kevät, kesä, talvi Luojaansa ylistää."

2.2 Kevät

"Oi nouse, aurinkomme kirkas ja suloinen -- Kuin pääsiäisen koitto ylene loistamaan. -- Vain valo totuutesi tien raivaa pimeään, ja synnin valtaan kuolleet herätät elämään." Virressä 101 Kristusta kuvataan aurinkona, joka valaisee ja lämmittää. "Armolla, Kristus poistat syntimme tuomion ja aurinkona loistat, kun meillä kevät on", kertoo virsi 512, *Jo varhain, Herra, annoit*.

Monissa virsissä kuvataan kevättä talven voittajana, kuten Kristuskin on kuoleman vallan voittaja. Kevääseen liitetään elämän alkaminen vertauskuvana Kristuksen ylösnousemukselle. Virressä 570, *Luomisen juhlaa täynnä*, kuvataan hienosti: "Luomisen juhlaa täynnä jälleen on kaikki maa. Kuoleman vallan alta elämä pulppuaa. Pimeys liikahtaa, aurinko astuu esiin, kimmellys syttyä vesiin, jääkuori hajoaa. – Roudasta havahtuvat silmut ja siemenet." (Pihkala 2013, viitattu 13.11.2016.)

Uskonnollisessa kielessä käytetään termiä "Hengen kevät", kun tarkoitetaan hengellistä herätystä (Lempiäinen 2002, 352.) Tästä esimerkkinä on nuorten virsi 504, *Ah vuodata, Herra, jo Henkesi*,

jonka toinen säkeistö kuuluu: "Me pyydämme Henkesi kastetta ja parannusarmoa uutta. Me varromme kevättä tuoretta, me pelkäämme suruttomuutta."

Lähetysvirsi 424, *Maan ääriin asti, Herra*, kertoo vertauskuvallisesti Jumalan lupauksesta, jossa "erämaa saa kerran kevään kauniin ja kukkiin puhkeaa. Riemuiten odotamme me täyttymystä sen. Jo kohta koittaa anna sen suven suloisen." Hieman konkreettisemmin keväästä kertovat virret 567, *Ah, kuinka kevät hohtaa*, ja 568, *Oi, kuinka kevät säteilee*. Niissä maa kukkii, tuoksuu ja loistaa puvussaan, eläimet hyppivät niityllä ja linnut kiittävät Luojaansa lauluillaan. Herraa ylistetään ja pyydetään myös siunausta kylvölle.

Kevätkylvön siunaamisesta puhuu virsi 845, *Jumalamme, sinä yksin*: "Kylvölle ja kasvullekin annat ajan, tehtävän. Kuule, Herra, pyyntömme: siunaa työmme, kylvömme, että jyvä sadon antaa, täyden, kypsän tähkän kantaa." Tästä kertoo myös virsi 423, *Katseesi nosta yli maan*. Siinä ylistetään Herraa, joka "kylvön nousta, kasvaa soi, kun saapui uusi kevät. -- Kaste, sade lankeaa, maan kostuttaa ja uudistaa, se kunnes oraan kantaa." Virsi 609, *Jää hyvästi nyt, sinä maailma, jää* on Kuolema ja iankaikkisuus -osastossa. Siinä ihmistä verrataan siemeneen, joka laitetaan maan poveen talven ajaksi, mutta joka nousee taas esiin kevätauringon valossa ja lämmössä.

2.3 Kesä

Kesästä puhutaan usein taivaan vertauskuvana. "Annathan taivaassasi sen suven autuaan. -- Ei siellä syksy uhkaa, ei sinne talvi saa" (V574). Virressä *Enkö Herraa Jumalaani* (V270) puhutaan suloisesta suvesta, joka poistaa talven tuimat tuiskut. Tuomiosunnuntain virren *Kun luova tahto kaikkeuden Herran* (V160) kolmannessa säkeistössä kuvataan Kristuksen toista tulemistä: "Siis ajan merkit nähkää: uutta luodaan, puu kukkii, kesä keskellemme tuodaan. On päivä Kristuksen."

Kesävirsistä osansa saa myös maallinen kesä. Suvivirsi 571, *Jo joutui armas aika*, on varma kesän merkki. Se kuvailee kesän tuloa ja ylistää Jumalaa, joka kaiken on luonut. "Kauniisti joka paikkaa koristaa kukkanen. -- Puut metsän huminoivat taas lehtiverhossa. -- Taas linnut laulujansa visertää kauniisti. Myös eikö Herran kansa Luojaansa kiittäisi!" Sama teema on virressä 572, *Taas kukkasilla kukkulat*, jossa kerrotaan monin tavoin Jumalan luomistyöstä.

2.4 Syksy

Syksyä kuvataan virsissä sekä negatiivisessa että positiivisessa sävyssä. Virressä 629 puhutaan, kuinka ”synkän syksyn säällä on vähän valoa” ja virressä 341 ”Kiitos myöskin raskahista syksyn synkän hetkistä”. Monissa yhteyksissä syksy tarkoittaa elämän ehtoota. Ihmistä kuvataan viljana, joka keväällä kylvetään, kesän kasvaa ja syksyllä leikataan pois. Tästä hyvä esimerkki on virsi 249, *Pois kirkas suvi kulkee*, jossa on seuraavat sanat: ”Pois kirkas suvi kulkee ja syksyyn kypsyy maa, sen tuuli suven viljan korjuuseen valmistaa. Näin taipuu elämämme myös eteen leikkaajan, soi korjuuhetkessämme syystuuli Jumalan.” Virsi 232, *Maan sato elonaikaan*, kuuluu ehtoollisvirsiin. Siinä kerrotaan viljan korjaamisesta ja viinipuiden sadosta, joista valmistetaan leipää ja viiniä. Syysvirsi 575, *Maan muokkasimme*, on ensimmäinen ja ainoa virsi, jossa mainitaan sana ruska (Väinölä 2008, 591).

Virressä *Nyt kiitä, sielu, Herra* (V323) kerrotaan ihmisen olevan ruoho, jonka kaatamiseen riittää vain yksi syksyaamu kylmine tuulineen. Virressä *Kuoleman jälkeen parempaa* (V144) on vertauskuva vartijasta, joka syksyöinä odottaa aamuruskon hohdetta, kuten ihminen ikävöi tulevaa elämää, Karitsan häitä.

2.5 Talvi

Talvi rinnastetaan usein synnin ja kuoleman valtaan, pimeyteen ja ahdistukseen. Tämä esiintyy virsissä monesti piilotettuna. Koska kevät ja ylösnousemus liitetään yhteen, talvesta tulee kuolema, jolta Kristus pelastaa. Esimerkiksi virressä 569 pyydetään sydäntä heräämään talviunen horteesta. Pääsiäisvirren 105, *Aurinkomme ylösnousi*, säkeistössä sanotaan: ”Kylmä talvi pois on mennyt, myrskysää on lakannut, lumipilvet hajotetut, kylmä sumu selvinnyt.” (Pihkala 2013, viitattu 13.11.2016.)

Virsi 576, *Maa hohtaa lumivaipassansa*, on kuitenkin poikkeus tässä ajattelussa. Se onkin ainoa virsi, joka kertoo ainoastaan talvesta. Siinä kirjoittaja Niilo Rauhala on halunnut tuoda virteen suomalaisen näkökulman. Pohjoisessa Suomessa talvi on pitkä, mutta elämä ei pysähdy talven ajaksi. Säkeistössä 3 viitataan jopa talviurheilulajeihin: ”Ja hohtavilla talvihangilla suot, Herra, mielen, ruumiin iloita.” (Väinölä 2008, 591–592.)

Virressä 23, *On ruusu lisain juuren*, Jeesusta kuvataan ruusuna, joka "valaisee talviyötä keskellä pakkasen". Toisessa jouluvirressä 34, *Ylitse Juudean laidunten*, sanoma Messiaan syntymästä kiirii "ylitse talvisen pohjolan".

3 VUODENAJAT SÄVELTÄJÄN INSPIRAATIONA

Vuodenajat ovat inspiroineet säveltäjiä läpi länsimaisen musiikin historian. Seuraavissa luvuissa tutustutaan tarkemmin muutamaa vuodenaajoista aiheensa saaneeseen teokseen. Teokset on valittu niiden tunnettuuden ja keskinäisen erilaisuuden mukaan. Mukana on barokin ajan konserttosarja, kaksi klassista oratoriota, romanttinen sinfonia sekä suomalaisia, kansallisromanttisia teoksia. Luvuissa tutkitaan, mitä erilaisia musiikillisia keinoja voidaan käyttää luonnonilmiöiden ja vuodenaikojen kuvailussa.

3.1 Vivaldin Neljä vuodenaikaa

Italialaisen barokkisäveltäjän Antonio Vivaldin (1678–1741) teos *Le quattro stagioni op. 8 (Neljä vuodenaikaa)* sisältää neljä viulukonserttoa, jotka kuvaavat taitavasti italialaista luontoa ja luonnonilmiöitä. Mahdollisesti Vivaldin itsensä kirjoittamat tekstimuotoiset sonetit kertovat tarkemmin kunkin osan luonteen.

Ensimmäisen konsertin *Kevät* alussa iloinen duurimelodia ja viulujen korukuviot kuvaavat lintujen laulua ja niitä seuraava jakso puron solinaa. Orkesterin tremolot ja asteikot tuovat kuvaan ukkosen ja salamatin, jotka säikäyttävät linnut pois. Ne palaavat kuitenkin takaisin, ensin mollissa ja lopuksi vielä duurissa. Toisessa osassa nukkuvan vuohipaimenen teemaa soittaa sooloviulu ja alttoviulussa haukkuu paimenen koira. Säestävien viulujen pisteellinen kuvio kuvaa lehtien ja kasvien suhinaa. Kolmannessa osassa kevättä juhlistetaan maalaistanssilla, pastoraalilla. Sellon pitkät äänet tuovat mieleen sonetissakin mainitun säkkipillin. (Everett 1996, 70–75)

Italian kesä on paahtavan kuuma, ja tämän tunnelman Vivaldikin on toisen konserttinsa ensimmäisen osan huokausefekteillä ja itämaisen mollin käytöllä saavuttanut. Osan keskellä sooloviuluosuudet tuovat käen ja kyyhkysen mukaan maisemaan. Osa loppuu kuitenkin myrskytuulen raivoamiseen. Konsertin toinen osa kuvaa myrskyä pelkäävää paimenta. Viuluilla imitoidut hyttyset ja kärpäset kiertävät häntä. Välillä ukkonen jyrisee ja salamatin iskevät koko orkesterin voimin. Kolmannessa osassa ukkosmyrsky on täydessä voimassaan. Ensimmäisestä konsertista tutut tremolot ja asteikot ovat oiva esimerkki orkesterin käytöstä ukkosen kuvailussa. (Sama, 70–75.)

Kolmas konsertto *Syksy* vie kuulijan sadonkorjuujuhliin. Ensimmäisessä osassa tanssitaan ja lauletaan. Sooloviulun taiturilliset asteikot ja kuviot ilmaisevat humaltumista. Kromaattinen kulku johtaa toisen osan humalaisen uneen, jota kuvataan sointumatolla ja pidätyksiä täynnä olevalla harmonialla. Kolmas osa on kuva metsästyksestä ja sen jälkeisistä juhlista. Osa alkaa hevosen laukkaa kuvaavalla pisteellisillä kuvioilla. Musiikista voi myös kuulla metsästystorven soittoa. Sooloviulun triolikuviot kuvaavat haavoittuneen saaliin epätoivoista pakoa, joka kuitenkin päättyy kuolemaan ja metsästysseurueen juhlintaan. (Sama, 70–75.)

Talvea kuvaavan neljännen konserton ensimmäisen osan toistuvissa tremoloissa ja trilleissä voi selvästi kuulla jäätävästi puhaltavan viiman. Hampaiden kalinaa ilmentävät hyvin sooloviulun nopeat kaksoisäänet. Toisen osan kaunis melodia vie kuulijan sisätiloihin lämpimän takkatulen ääreen. Orkesterin pizzicato-äänet kuvaavat ikkunaruuutuun hakkaavia vesipisaroiita. Kolmas osa kertoo jäällä varovaisesti luistelevasta luistelijasta. Vastakkaisiin suuntiin kulkevat asteikot kuvaavat liukasta jäätä. Nopeat laskevat kuviot symboloivat luistelijan alla murtuvaa jäätä. Osan lopussa kylmä tuuli puhaltaa sisälle huolimatta lukituista ovista. (Sama, 70–75.)

3.2 Haydnin Luominen ja Vuodenajat

Joseph Haydn (1732–1809) sävelsi kaksi luontoaiheista oratoriota, *Die Schöpfung* Hob. XXI:2 (*Luominen*) ja *Die Jahreszeiten* Hob. XXI:3 (*Vuodenajat*). *Luominen*-oratorion libretto perustuu Raamatun luomiskertomukseen ja John Miltonin *Paradise Lost* -teokseen. Tekstissä on paljon luonnonilmiöitä, joita Haydn käsittelee taidokkaasti musiikillisin keinoin. Ensimmäinen osa kertoo maan, meren ja taivaankappaleiden luomisesta. Alkusoiton dynaamiset kontrastit sekä kromaattiset asteikot ja arpeggiot kuvaavat kaaosta, jonka jälkeen siirrytään solistin resitatiivin avulla tyhjyyteen ja pimeyteen. Hiljainen kuoro-osuus valmistelee kuulijoita suureen, voimakkaaseen hetkeen, jossa valkeuden tuleminen esitetään dramaattisesti. (Robins 2016, viitattu 10.12.2016.)

Toisessa osassa mukaan tulevat eläimet, joista ensimmäisenä kotka, kyyhkynen ja satakieli esitellään sopraanosolistin, klarinetin ja huilun koristeellisilla kuvioilla. Myöhemmin orkesterista voidaan kuulla leijonan karjuntaa vaskien matalissa trilleissä, tiikerin hyppyjä yhtäkkisillä asteikkokuiluilla sekä uroshirven juoksua kolmijakoisella laukkakuviolla. Myös karja (pastoraalimelodia), hyönteiset (josten tremolot) ja mato (hidas, kromaattinen kulku) saavat osansa Haydnin kekseliäästä sävellystavasta. Oratorion kolmas osa kertoo Aatamin ja Eevan välisestä rakkaudesta.

Teoksen viimeinen osuus, mahtava loppukuoro ylistää Jumalaa kaikista luomistöistä. (Sama, viitattu 10.12.2016.)

Vuodenajat on toinen Haydnin suurista oratorioista. Kansanomaisen ja laulunäytelmästä vaikutteita saaneen teoksen alkusoitto kuvaa talven vaihtumista kevääseen. Kevät kuvaa pääasiassa luonnon uudelleensyntymistä ja maanviljelyn jatkumista raskaan talven jälkeen. Kesä kuljettaa kuulijan aamunkoitosta iltahämärään. Päivän aikana koetaan Haydnin kuuluisa auringonnousukuvaus, keskipäivän paahtava aurinko, elävästi kuvattu lähestyvä myrsky ja sen selkeneminen sekä lopuksi lepoon kutsuva iltakellojen kumina. Syksyyn sisältyvät sadonkorjuujuhlat, Hannen ja Lukasin rakkausduetto, metsästyskohtaus ja päätöksenä juomalaulu. Viimeinen osa tuo eläväisen miellelyhtymän karusta talvesta ennen kuin se esittelee eksyneen kulkijan kamppailua lumessa. Kulkija löytää kuitenkin suojan kylästä, jossa kyläläiset ovat kokoontuneet yhteen. (Sama, viitattu 10.12.2016.)

Haydn itse sanoo: "Säveltäjä voi kuvailla luonnonilmiöitä; mutta kuinka? Hänen pitäisi kuvailla niitä, ei niin kuin ne ilmenevät fyysisessä muodossa, vaan sen mukaan, mikä on niiden vaikutus meihin." (Sama, viitattu 10.12.2016.)

3.3 Beethovenin Pastoraalisinfonia

Romantiikan aikakaudella muotiin tuli entistäkin enemmän syvä rakkaus luontoa kohtaan. Se oli merkittävä inspiraation lähde myös säveltäjille. Uudeksi musiikin lajiksi muodostui ohjelmamusiikki, jossa musiikin inspiraationa on ei-musiikillinen idea, kuten luonto. Sävellyksen tehtävänä on kertoa tarina tai maalata kuva. (McCleery 2007, 11–13, 24–25.) Franz Lisztia voidaan pitää ohjelmamusiikki-termin keksijänä. Hänen mukaansa säveltäjän kirjoittaman esipuheen, ohjelman, tarkoitus on suunnata kuulijan huomio kappaleen oikeaan runolliseen tulkintaan. Hän ei ajatellut musiikkia suorana asioiden kuvailun välineenä, vaan pikemminkin ajatteli, että musiikki saisi kuulijan samaan mielentilaan kuin asiatkin voisivat saada. (Scruton 2016, viitattu 20.12.2016.)

Yksi tärkeä esimerkki ohjelmamusiikista on Ludwig van Beethovenin (1770–1827) kuudes sinfonia, lisänimeltään *Pastoraalisinfonia* (McCleery 2007, 24–25). Tätä teosta Beethoven on kuvaillut "enemmän tunteenilmaisuna kuin maalailuna" (Scruton 2016, viitattu 20.12.2016). Sinfoniansa idean sekä osien nimet Beethoven lainasi 1700-luvulla eläneen Justin Heinrich Knechtin sinfoni-

asta *Le Portrait musical de la nature*. Pastoraalisinfonian osien kuvailevat nimet ovat 1. Iloisten tuntemusten herääminen maaseudulle saavuttaessa, 2. Näkymä purolla, 3. Maalaisihmisten lysti-
käs yhdessäolo, 4. Ukkosmyrsky sekä 5. Paimenlaulu; iloiset ja kiitolliset tunteet myrskyn jälkeen.
(Kinderman 2009, 147–150.)

Sinfonian ensimmäinen osa maalaa kuvan maaseudusta, jonne kuulija lähtee matkalle. Toisen osan purokohtauksessa voi selvästi kuulla käen kukunnan klarinettien soittamana, satakielen laulun huilun imitoimana sekä oboen esittelemän viiriäisen. Beethoven kirjoitti lintujen nimet nuottiin. Kolme viimeistä osaa kertovat kyläläisten juhlasta, jonka ukkosmyrsky tylysti keskeyttää. Myrskytuuli, sade, ukkonen ja salammat on kuvattu dramaattisesti, yhtenä esimerkkinä piccolohuilun käyttö salamaa kuvatessa. Viimeinen osa päättää sinfonian myrskyn jälkeisiin kiitollisuuden tunteisiin keinuvan pastoraalirytmien myötä. (Sama, 147–150.)

3.4 Sibeliuksen laulut *Höstkväll* ja *Maj*

Suomessa kansallisromantiikka toi musiikkiin erityisen luonnon kuvauksen. Kukkia, puita, lintuja, merta, järviä ja muita vesiaihteita, metsää, paimenaihteita, vuodenaikoja ja vuorokaudenaikoja käytettiin tulkitsemaan Suomea parhaalla mahdollisella tavalla. (Salmenhaara 1996, 413.)

Myös Jean Sibelius (1865–1957) sai innoituksensa luonnosta, etenkin metsän äänistä ja linnuista, kuten kurjet, joutsenet ja villihanhet. Lintuteemoissaan hän käyttää puupuhaltimia, kuten klarinetteja ja huiluja. Sibelius käyttää sävellyksissään paljon jousisoitinten tremoloita, jotka kuvaavat hyvin tuulen huminaa puissa. (Aho 1998, 59–65.) Myös Sibeliuksen lauluissa löytyy luonnonkuvausta. Monissa lauluissa luontoa kuitenkin käytetään elämän, tunteiden ja rakkauden vertauskuvana, eivätkä ne käsittele ainoastaan konkreettista luontoa. (Tiilikainen, viitattu 21.12.2016)

Sibeliuksen säveltämässä yksinlaulussa *Höstkväll Op. 38 nr.1*, kuvataan syysillan myrskyä. Alussa ilman säestystä laulettu säkeet kuvailevat auringonlaskua ja hämärän metsän yli kulkevia pilviä. Metsästämyään väsynyttä haukkaa kuvataan pianon helisevällä laskeutuvalla kululla. Myrskystä kertovassa säkeistössä pianistin oktaavitremolo imitoi sadetta ja rantaan lyöviä aaltoja. Sen päälle rakennettu melodia melismoi pilvien mystisiä ajatuksia kuvatessa. Laulun korkein kohta on, kun runossa mainitaan metsän syvyyksistä kuuluva kammottava huuto. Pianon tremolo hidastuu ja muuttuu synkoopiksi luoden tunnelman viimeiseen, kyselevään säkeistöön. Maiseman ääreen

pysähtyneen kulkijan kuuntelua ja nautintoa kuvaa lauluäänen pitkä pidätys, jota harppumaiset murretut soinnut säestävät. (Djupsjöbacka 2001, 91–95.)

Saksalaista lied-perinnettä noudattava *Maj Op. 57 nr. 4*, on valoisa kuvaus keväästä (Salmenhaara 1996, 442). Kolmijakoisessa, asteittain kulkevassa piano-osuudessa voidaan kuulla runossa mainitut kimaltelevat aallot. Kun laulaja on laulanut 'lammas on päässyt eroon villapuvustaan', pianossa imitoidaan lampaan kirmailua ja hyppelyä asteikkojen ja staccatohyppyjen avulla. Myrskylintu, lokit ja haikarat kuvataan murtosoinnuilla, jotka käyttävät hyväkseen pianon laajaa skaalaa. Kappale päättyy riemuisaan julistukseen: Kevät on löytänyt tien minun rintaani.

4 VUODENAJAT LIEDISSÄ OMIEN SÄVELLYSTEN KAUTTA

Sävelsin opinnäytetyötäni varten viisi pianosäestyksellistä yksinlaulua, joita voisi liedeiksikin kutsua. Seuraavissa kappaleissa tarkastelen lied-musiikin historiaa ja liedin tuntomerkkejä, kuten piano-osuuden tärkeyttä ja sanojen ja musiikin yhteyttä. Niitä olen myös omassa sävellystyössäni pyrkinyt käyttämään.

Lied syntyi saksalaisella kielialueella 1700-luvun tiukkoja sääntöjä noudattavan klassismin vaihtuessa 1800-luvun tunteelliseen romantiikkaan (Djupsjöbacka 2001, 17). Kolmikymmenvuotinen sota oli mullistanut Saksan kulttuurielämän pitkäksi aikaa. Vasta 1700-luvun puolivälin lyriikka antoi sysäyksen vakavaan laulukirjoittamiseen. Erityisesti Wienissä ja Berliinissä harrastelijäsäveltäminen saavutti korkean vaatimustason. (Ringer 2009, 2.) Laulumusiikki ja lied musiikin lajina olivat sopivia harrastelijäsäveltäjien ensimmäisiksi kokeiluiksi, koska ne eivät vaatineet niin valtavaa musiikin ja instrumenttien tuntemusta kuin esimerkiksi sinfonian säveltäminen (Djupsjöbacka 2001, 17–18). Nopeasti kehittyneestä pianofortesta tuli suosittu aatelisten ja keskiluokkaisen keskuudessa, mistä rohkaistuneena säveltäjät sävelsivät haastavampia säestyksiä lauluihinsa. (Ringer 2009, 2.)

Klassismin suuret säveltäjät, kuten Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart ja Ludwig van Beethoven, kirjoittivat monia lauluja, mutta liedin muoto vakiintui vasta Franz Schubertin vaikutuksesta. Sekä Mozartin että Beethovenin lauluissa on kuitenkin jo selkeästi esillä idea laulajan ja pianistin tasavertaisista rooleista. Laulut sävellettiin tavalla, jolla ne parhaiten kuvaisivat runon tunnelmaa ja taustalla olevaa symboliikkaa. Liedejä on sekä säkeistömuotoisia että läpisävellettyjä. Läpisävelletyissä liedeissä säveltäjän haasteena oli saada runon erilaiset elementit yhdistettyä samaan musiikilliseen kokonaisuuteen. (Sama, 2–3.)

Lied on saksalaisen taidelaulun muoto, joka oli erityisen suosittu 1800-luvulla. Siinä runollinen teksti yleensä heijastuu tai oikeastaan havainnollistuu piano-osuudessa, joka voi olla varsin monimutkainenkin, hallitseva tai jopa taiturillinen (Schubertin teos Goethen Erköning-runoon on tästä ehkä kuuluisin esimerkki). Sanojen ja musiikin välinen läheinen yhteys, jossa musiikki korostaa tekstin kontekstia, on ratkaiseva piirre. Todellisissa liedeissä niin kutsuttu säestys on yhtä tärkeä kuin laulu – Schubertin tapauksessa joskus jopa tärkeämpi. (McCleery 2007, 168–169.)

4.1 Sävellystyön haasteita ja mahdollisuuksia

Aloitin opinnäytetyöni ideoinnin Soile Ylikuljun kirjoittamista runoista. Luin muutamia hänen kirjoittamiaan runoja, joiden pohjalta aloin improvisoida pianolla ja laulaen. Kun sain ensimmäisen kappaleen luonnoksen kirjoitettua, soitin hänelle ja kysyin lupaa käyttää runoja opinnäytetyössäni. Hän innostui ideasta ja alkoi etsiä lisää runoja, joista voisin tehdä sävellyksiä. Runoja löytyi paljon, ja näistä olen valinnut aiheen perusteella viisi, joista tein lauluja. Huomasin runoista, että niissäkin on kevät- ja kesärunoja enemmän kuin talvirunoja, samalla tavalla kuin virsikirjassa. Kaikki vuodenajat näkyvät valitsemisissäni runoissa.

Kappaleet on sävelletty lauluäänelle ja pianolle. Tämän taustalla on käytännön tarve. Kanttorina toimiessani olen monesti ollut ainoa muusikko seurakunnan tilaisuuksissa. Laulaminen ja itsensä säestäminen ovat kanttorille arkipäivää. Ajatuksenani oli, että laulut ovat niin helppoja, että niitä voisi esittää yksin lyhyelläkin varoitusaikalla. Valmiista lauluista kuitenkin huomasin, että balanssin löytäminen pianon ja laulun välillä voi olla haastavaa yksin esittäessä.

Sävellystyö oli minulle uutta. Kun kappaleita piti ruveta työstämään, huomasin, että säveltäminen ei todellakaan ole helppoa. Haasteena oli saada sävellyksistä erilaisia toisiinsa verrattuna. Mikään runoista ei ollut tunnelmaltaan ahdistava tai pelottava, joten näiden affektien käyttö ei ollut luontevaa sävellyksissä. Pysin käyttämään lauluissa eri sävel- ja tahtilajeja sekä säestyskuvioita, joilla runon ilme tulisi parhaiten esille.

Muokkasin muutaman runon tekstiasua, jotta saisin sovitettua melodian siihen. Laulujen otsikot ovat minun muotoilemani. Laulujen viimeistelyvaihe vei runsaasti aikaa. Joka kerta, kun palasin kappaleen äärelle, huomasin asioita, joihin en ollut tyytyväinen ja jotka voisi tehdä paremmin. Myös huolimattomuusvirheiden korjaamiseen kului aikaa.

4.2 Runosta lauluksi

Runoissa on perussävyinä positiivisuus ja kiitollisuus. Koin, että teksteihin oli helppo samaistua, ja melodiat alkoivat muodostua sanojen pohjalta. Soinnutus on perinteistä, muutamalla erikoisemalla soinnulla höystettynä. Laulujen ambitus eli melodian matalimman ja korkeimman äänen välinen ero ei ole kovin suuri, joten niitä voi laulaa vähemmänkin laulua opiskellut.

Kevät kallioilla kulkee

Kevät kallioilla kulkee
sivelee sammaliin satuja
haapojen runkoihin riemukkaita runoja
kottaraisten poikia keinuttaa
pihlajapuissa pilpattaa.

Avaa arat silmut
päin taivaan hohtavaa sineä.

Sävellaji on C-duuri, tahtilaji $\frac{3}{4}$ ja ambitus c^1 - c^2 . Tämä runo toi mieleeni lastenlaulun, joten sävelmästä tuli kevyt ja keinuva. Pianostemmassa oleva kahdeksasosakuvio kuvaa, kun kevät kulkee metsässä herätellen luontoa jälleen talven jäljiltä. Runossa mainitussa kottaraisenpoikien keinutuksessa on säestyksenä valssirytm. Viimeisessä lauseessa sekä laulu että säestys kohoavat kohti taivasta.

Kaikki on puhdasta

Nyt on puhdasta,
nyt on hyvää,
kielon tuoksu syvää, syvää.
Tässäkö minä saan nyt olla
oman mökkini nurmikolla.

Tuntea lämmön portaan kivellä,
antaa pehmeän vastan sivellä
olkaa ja selkää, väsyneen kipeitä.

Helpottuu olo, ilostuu mieli,
hyräilee kiittävä kieli.

Sävellaji on A-duuri, tahtilaji $\frac{4}{4}$, ambitus cis^1 - e^2 . Tässä lyhyehkössä kappaleessa pianistin ja laulajan melodialinjat kiertävät toistensa ympärillä ja muodostavat kontrapunktisen kudoksen.

Muutamassa kohdassa jouduin poikkeamaan runon sanajärjestyksestä, jotta sain melodiasta symmetrisen.

Loppukesän aamu

Tämä aamu

 kuin hohtava helmi

 kuin kimalteleva koru

Auringon säteiden valo

kasteisella nurmella

Loppukesän tyyni kauneus,

rauha ja kiireettömyys

Lahjoja minulle.

Sävellaji on c-molli, tahtilaji 4/4 ja ambitus h-es². Laulussa Loppukesän aamu otin eniten vapauksia tekstin muokkaamiseen. Monet lauseista ja sanoista toistuvat useaan kertaan. Säestys on monessa kohti koraalimaista, 4-äänistä satsia. Toisen säeparin kohdalla liikkuva basso kuvaa nurmea, johon auringon valoa kuvaavat arpeggiosoinnut osuvat. Alkusoitto on hieman muunneltuna myös loppusoitto.

Syysmättäällä

Punertavalla syysmättäällä

puolukat kimmeltävät jalokivinä.

Keltaiset lehdet täplittävät polun.

Syksy ripottelee värejään säästämättä.

Juolukan häkellyttävä puna tuo mieleen joulun.

Silloin mättäät rahisevat jäätä,

lumi laskenut vaippansa,

päivä lyhimmillään.

Tiaisen hiljainen tirskahdus

kuuraisella oksalla.

Juuri silloin tähdet syttyvät joulun taivaalle.

Sävellaji on a-molli, tahtilaji 4/4 ja ambitus d¹-d². Tämän laulun työstämisen aloitin ensimmäisenä, kun sain idean säveltämisestä. Runon tunnelma on pysähtynyt, paikallaan oleva. Harmoniassa olevilla sointujen lisäsävelillä ja pidätyksillä halusin luoda syksyn tunnelmaa, kuten vesipisaroiden valumista. Kun tekstissä puhutaan joulusta, otin säestykseen lainauksen virrestä 21, *Enkeli taivaan*. Loppuosan tiaisensirkahdusta kuvasin pianon arpeggiosoinnuilla.

Harakan jäljet

Osaisinpa kertoa sinulle,
miltä näyttävät harakan jäljet hangella,
kun aurinko hymyilee

kun jäätimantit säihkyvät oksilla
ja lunta,
lunta valtavat vuoret.

Osaisinpa kertoa sinulle,
miltä kuulostaa puron solina jäisen kannen alla,
kun jääkin on koristeltu taidokkain kohokuvioin.

Tämä valkeus ja kirkkaus,
hiljaisen kiitoksen arvoiset.

Sävellaji on D-duuri, tahtilaji 4/4 ja ambitus h-e². Harakan jäljet -laulussa pyrin kuvaamaan runon tunnelmaa, valoisaa talvipäivää. Säestyksen synkooppikuviot vievät laulajan pitkäköjöä fraaseja eteenpäin. Staccato-soinnut kuvaavat oksilla säihkyviä jäätimanteja. Runossa mainittu taidokkain kohokuvioin koristeltu jää tekee kuvioita myös melodiaan. Ennen viimeistä säeparia laulun alkusoitto toistuu dominanttisävellajissa ja sävelmä rauhoittuu loppua kohden.

5 POHDINTA

Työni tavoitteena oli selvittää vuodenaikojen käyttöä sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirjassa että länsimaisessa taidemusiikissa. Vuodenaikaan viittaavia virsiä löytyi yhteensä 31. Osassa virsiä mainittiin vuodenaika vain sivulauseessa, mutta otin nekin mukaan. Virsien vuodenaikaviittaukset olivat sekä vertauskuvallisia että konkreettisia. Keväästä kertovia virsiä löytyi eniten. Kevättä kuvataan talven voittajana, mitä voi verrata Kristuksen, kuoleman vallan voittajan, ylösnousemukseen. Tämä on kristinuskon ydin, joten on ymmärrettävää, että se on myös virsissä esillä.

Länsimaisesta taidemusiikista esittelin säveltäjiä, jotka ovat saaneet inspiraationsa vuodenaajoista. Joka vuosisadalta löytyi useampikin säveltäjä, joiden teoksia olisi voinut tutkia aiheen tiimoilta, mutta päädyin kaikista tunnetuimpiin teoksiin. Niistä löytyi yllättäviä yhteyksiä. Kaikissa teoksissa ukkosmyrskyllä on merkittävä rooli. Vivaldi sävelsi ukkosen osiin Kevät ja Kesä, Haydnin ja Beethovenin ukkosmyrskyt keskeyttävät kesäjuhlat. Sibeliuksen laulu Höstkväll kertoo hieman pelottavastakin syysmyrskystä, kun taas Maj on kuvaus kevään riemusta. Myös linnunlaulun imitointia puupuhaltimilla, huilulla, klarinetilla ja oboella on paljon orkesteriteoksissa.

Jokaisesta teoksesta olisi mahdollista tehdä syvempi, itsenäinen symboliikan analyysi. Yksityiskohtia on paljon; esimerkiksi Luominen-oratoriossa monet sanat ovat saaneet niitä kuvaavan musiikillisen muodon. Sateenkaarta kuvataan ylös-alas kulkevalla kolmisoinnolla, pilvien kohdalla melodia nousee korkealle ja sana käärme on useamman tahdin mittainen mutkitteleva kulku. Olisi mielenkiintoista vertailla tarkemmin eri säveltäjien sävellysteknisiä ratkaisuja eri teemoihin. Vuodenaikoja ja luontoa runoilijoiden ja säveltäjien inspiraationa ei ole tutkittu kovinkaan paljon, joten lähdemateriaalin löytäminen oli kovan työn takana. Yksittäisten säveltäjien luontoteemaisista sävellyksistä löytyi tietoa, mutta kokonaisuuden kartoittaminen oli vaikeampaa.

Tutkittuani muiden säveltäjien musiikillisia keinoja tulkita luontoteemoja huomasin, että olisin voinut käyttää enemmänkin mielikuvitusta ja erilaisia sävellysteknisiä ideoita omassa sävellystyössäni. Tarkoituksena oli kuitenkin säveltää helposti ja nopeasti omaksuttavaa musiikkia, joten liian monimutkainen tekstuuri nostaisi sävellysten vaikeustasoa. Olen tyytyväinen niihin pieniin yksityiskohtiin, joita omista teoksistani löytyy, kuten tiaisen tirsakahdukset arpeggiona pianossa sekä laulajan kuvioitu melodia kuvaamassa koristeltua jäätä.

Opinnäytetyöprosessini oli pitkä ja kivinenkin. Työn teemoihin olisi voinut syventyä perusteellisemmin, mutta resurssit huomioon ottaen siihen ei ollut mahdollisuutta. Jatkoideoita ja kehittämiskohteita työ herätti runsaasti, esimerkkinä säveltämisen jatkaminen. Oma sävellystyöni oli inspiroivaa ja herätti mieleeni ajatuksen laajentaa laulukokoelmaa. Soile Ylikuljulta löytyy paljon erityyppisiä runoja, joista voisi säveltää lauluja. Sävellyksiä tai sovituksia tähän mennessä sävellystyöstä lauluista olisi mielenkiintoista tehdä myös isommalle kokoonpanolle.

LÄHTEET

Aho, K. 1998. Sibelius suomalaisen metsän sävelrunoilijana. Teoksessa I. Vierimaa & K. Kilpeläinen & A. Sivuoja-Gunaratnam (toim.) *Siltoja ja synteesejä. Esseitä semiotiikasta, kulttuurista ja taiteesta*. Helsinki: Gaudeamus. 58–66.

Everett, P. 1996. *Vivaldi, The Four Seasons and other concertos, Op. 8*. Cambridge: Cambridge University Press.

McCleery, D. 2007. *Music of the Romantic Era*. Naxos Books.

Djupsjöbacka, G. 2001. *Istumme ilokivelle. Sata suomalaista yksinlaulua*. Helsinki: WSOY.

Kantola, J. 2001. Runoja, metaforia ja symboleja. Teoksessa O. Alanko-Kahiluoto & T. Käkelä-Puumala (toim.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 272–289.

Kinderman, W. 2009. *Beethoven. Second edition*. New York: Oxford University Press.

Leikola, A. 1990. *Kirjailija luonnossa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Lempiäinen, P. 1988. *Virsitieto: käsikirja virsikirjan käyttäjille*. Helsinki: Kirjapaja.

Lempiäinen, P. 2002. *Kuvien kieli. Vertauskuvat uskossa ja elämässä*. Helsinki: WSOY.

Pajamo, R. 1991. *Hymnologian peruskurssi*. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Pajamo, R. & Kolehmainen, T. & Suokunnas S. & Vapaavuori, H. & Vatanen, O. & Kainulainen J. 1987. *Esipuhe. Vuoden 1986 virsikirjan taustaa. Julkaistu vuoden 2007 virsikirjan esipuheena*. Helsinki: Kotimaa-Yhtiöt Oy.

Pihkala, P. 2013. *Talvimirren puolustuspuhe*. Viitattu 13.11.2016,
https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/files/34893679/Talvimirren_puolustuspuhe.pdf.

Ringer, M. 2009. Schubert's theater of song. A Listener's Guide. New York: Amadeus Press.

Robins, B. 2016. Haydn's Late Oratorios: The Creation and The Seasons. Viitattu 10.12.2016, <http://www.earlymusicworld.com/3-haydn>.

Salmenhaara, E. 1996. Suomen musiikin historia 2. Kansallisromantiikan valtavirta. Porvoo: WSOY.

Scruton, R. 2016. Programme music. Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 20.12.2016, http://www.oxfordmusiconline.com.ezp.oamk.fi:2048/subscriber/article/grove/music/22394?q=program+music&search=quick&pos=1&_start=1#S22394.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2016. Virsikirja. Viitattu 2.11.2016, <http://evl.fi/virsikirja>.

Tiilikainen, J. 2016. Laulutekstit ja runoilijat. Jean Sibelius. Viitattu 21.12.2016, http://www.sibelius.fi/suomi/musiikki/laulut_8.htm.

Väinölä, T. 2008. Virsikirjamme virret. Helsinki: Kirjapaja.

23 On ruusu lisain juuren. Säk. 1–2 saksalaisen munkki Conraduksen rukouskirjassa 1587–88, säk. 3–4 Fridrich Layriz 1844. Suom. Nestor Järvinen 1871. Uud. Anna-Maija Raittila 1979. Virsikirjaan 1986.

34 Ylitse Juudean laidunten. Kerttu Kastelli 1977. Uud. Anna-Maija Raittila 1979. Virsikirjaan 1986.

94 Nyt kansat kaikki laulakaamme. Johannes Damaskolaisen hymnien (n. 750) pohjalta engl. John Mason Neale. Suom. ja muk. Anna-Maija Raittila 1984. Virsikirjaan 1986.

101 Oi nouse, aurinkomme. Elias Blix 1890. Suom. Hengellisiä lauluja ja virsiä 1920, Jaakko Haavio 1961. Virsikirjan lisävihkoon 1963.

105 Aurinkomme ylös nousi. Leonard Typpö 1902. Virsikirjaan 1986.

144 Kuoleman jälkeen parempaa. Hemminki Maskulainen virsikirjaan 1605. Uud. Elias Lönnrot 1879, komitea 1937, 1984.

160 Kun luova tahto kaikkeuden Herran. Eyvind Skeie 1978. Suom. Anna-Maija Raittila 1982. Virsikirjaan 1986.

231 Maan sato elonaikaan. 1. säk. Anders Frostenson Didakhen ehtoollisrukouksen (n. v. 100) pohjalta 1936. Suom. Per Boreman 1943, Jaakko Haavio 1961. Virsikirjan lisävihkoon 1963. 2. säk. Per Lønning 1973. Suom. Anna-Maija Raittila 1979. Virsikirjaan 1986.

249 Pois kirkas suvi kulkee. Niilo Rauhala 1976. Virsikirjaan 1986.

270 Enkö Herraa Jumalaani. Paul Gerhardt 1653. Suom. Otto Immanuel Colliander 1874. Virsikirjaan 1886.

317 Vain yksi nimi meille riittää. Hugo Wühner viim. 1932. Suom. Anna-Maija Raittila 1984. Virsikirjaan 1986.

323 Nyt kiitä, sielu, Herra. Johann Gramann 1540. Ruots. 1562. Suom. Jaakko Finno virsikirjaan 1583. Uud. suom. ja säk. 5 Anna-Maija Raittila 1984.

341 Kiitos sulle, Jumalani. August Ludvig Storm 1891. Suom. Kaarlo J. Rahikainen 1900. Virsikirjaan 1986.

423 Katseesi nosta yli maan. Magnus Brostrup Landstad 1859. Suom. Pauli Vaalas 1951. Uud. Jaakko Haavio 1961. Virsikirjan lisävihkoon 1963.

424 Maan ääriin asti, Herra. Kauko Veikko Tamminen Lina Sandellin laulun (1870) pohjalta virsikirjaan 1938. Uud. komitea 1984.

461 Kiitä Herra, yö ja päivä. Lina Sandell psalmin 148 ja apokryfisen Kolmen miehen kiitoslaulun pohjalta 1879. Suom. 1886, 1892. Virsikirjaan 1938. Uud. ja säk. 4 suom. Anna-Maija Raittila 1984. Virsikirjaan 1986.

504 Ah vuodata, Herra, jo Henkesi. Väinö Malmivaara 1933. Virsikirjan lisävihkoon 1963.

512 Jo varhain, Herra, annoit. Yrjö J. E. Alanen 1938. Virsikirjaan säk. 1–3 1938, säk. 4 1986. Uud. Anna-Maija Raittila 1976.

567 Ah, kuinka kevät hohtaa. Martin Behm 1606. Suom. Hilikka Norkamo 1967, Niilo Rauhala 1984. Virsikirjaan 1986

568 Oi, kuinka kevät säteilee. Thomas H. Gill 1867. Suom. Niilo Rauhala 1984. Virsikirjaan 1986.

569 Herää, sydän, nukkumasta. Aksel Kallas 1921. Suom. Anna-Maija Raittila 1984. Virsikirjaan 1986.

570 Luomisen juhlaa täynnä. Leena Suutarla 1984. Virsikirjaan 1986.

571 Jo joutui armas aika. Mahd. Israel Kolmodin 1694. Suom. 1700. Virsikirjaan 1701. Uud. Alfred Brynolf Roos 1867, komitea 1937.

572 Taas kukkasilla kukkulat. Elias Lönnrot 1871. Virsikirjaan 1886. Uud. komitea 1937.

573 Maa vaikka synnin tähden. Johan Ludvig Runeberg 1857. Suom. Julius Krohn 1880. Virsikirjaan 1886. Uud. virsikirjaehdotuksen tarkastajakunta 1938, Heikki Vaahtoniemi 1984.

574 On kaunis synnyinmaamme. Wäinö Havas 1938, pain. 1944. Uud. Niilo Rauhala 1979. Virsikirjaan 1986.

575 Maan muokkasimme, veimme. Matthias Claudius 1783. Suom. Niilo Rauhala 1984. Virsikirjaan 1986.

576 Maa hohtaa lumivaipassansa. Niilo Rauhala 1984. Virsikirjaan 1986.

609 Jää hyvästi nyt, sinä maailma, jää. Johan Ludvig Runeberg 1857. Suom. Kaarle Martti Kiljander ja komitea 1867. Virsikirjaan 1886. Uud. komitea 1937, 1984.

629 Oi riemun rikkautta. Bengt Jakob Ignatius virren 620 pohjalta 1824. Uud. Elias Lönnrot 1870. Virsikirjaan 1886. Uud. komitea 1984.

845 Jumalamme, sinä yksin (2.säk.). Niilo Rauhala 2003.

Kevät kallioilla kulkee

Soile Ylikulju

Niina Ylikulju

Allegro giocoso

mf

Ke - vät kal - li-oil-la kul - kee,

Allegro giocoso

mf

5
si - ve-lee sam - ma-liin sa-tu-ja,

9
haa - po-jen run - koi - hin rie - muk-kai-ta ru-no-ja,

13

kot - ta-rai-ten poi - ki - a kei-nut-taa,

17

rit.

pih - la-ja-puis-sa pil - pat - taa.

rit.

21

A tempo

mf

Ke - vät kal - li-oil-la kul - kee.

A tempo

mf

25

si-ve-lee sam - ma-liin sa-tu-ja,

29

A - vaa a - rat sil - mut päin tai - vaan

32

hoh - ta-vaa si - ne - ä.

rit.

rit.

Kaikki on puhdasta

Soile Ylikulju

Niina Ylikulju

Allegretto

The musical score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). The tempo is marked 'Allegretto'. The score consists of three systems. The first system shows the piano accompaniment starting with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The second system begins with a vocal line in the treble clef, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The lyrics are: 'Nyt on puh - das - ta, nyt on hy- vää. Kie- lon'. The piano accompaniment continues below. The third system continues the vocal line with lyrics: 'tuok - su sy- vää, sy- vää. Mi- nä täs - sä - kö saan nyt'. The piano accompaniment continues below.

Allegretto

mf

4 *mf*

Nyt on puh - das - ta, nyt on hy- vää. Kie- lon

7

tuok - su sy- vää, sy- vää. Mi- nä täs - sä - kö saan nyt

10 *mp*

ol - la, o manmök - ki-ni nur - mi - kol - la. Läm mön tun - te-a por-taan

14

ki-vel-lä, an-taa peh-me-än vas-tan hi-vel-lä ol - kaa ja sel-kää,

18 *mf*

vä-sy-noon ki-pei - tä... O - lo

21 *rit.*

hel - pot - tuu, mie-li i-los - tuu hy-räi - lee kiit - tä-vä kie - li.

rit.

Loppukesän aamu

Soile Ylikulju

Niina Ylikulju

Moderato

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a vocal line in G major (one flat) and 4/4 time, starting with a whole rest. The lower staff is a piano accompaniment in the same key and time, starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano part features a series of chords and moving lines in both hands, with a **Moderato** tempo marking above the first few measures.

The second system continues the musical score. The vocal line begins at measure 4 with a mezzo-piano (*mp*) dynamic, singing the word "Tä-mä". The piano accompaniment continues with its harmonic support. The tempo remains **Moderato**.

The third system contains the vocal melody and lyrics. The vocal line starts at measure 8 with a piano (*p*) dynamic. The lyrics are: "aa - mu kuin hoh-ta-va hel-mi, ko-ru ki-mal-te-le - va. Tä-mä". The piano accompaniment continues with a piano (*p*) dynamic. The tempo remains **Moderato**.

12

aa - mu, kuin hoh-ta-va hel-mi, ko-ru ki-mal-te-le - va.

16

mf

Au - rin-gon sä-tei - den va-lo, au - rin-gon

mp

19

sä-tei - den va - lo nur - mel - la, kas-tei-sel - la

22

nur - mel - la. Lop - pu-ke - sän

p

25 **poco a poco rit.**

tyy - ni kau - ne-us, rau - ha ja kii - reet-tö myys.

poco a poco rit.

29 **rit.** *mp* **A tempo**

Tä-mä aa - mu, kuin

rit. **A tempo**

p

33

hoh - ta - va hel - mi. Tä-mä aa - mu ja au - rin - gon va - lo.

4

37 **rit.** **A tempo**

Lah - jo-ja mi-nul-le, lah - jo-ja mi-nul-le,

rit. **A tempo**

mf

42

45 **rit.**

rit.

Syysmättäällä

Soile Ylikulju

Niina Ylikulju

Cantabile $\text{♩} = 40$

The musical score is written for voice and piano. It begins with a vocal line that is silent for the first five measures. The piano accompaniment starts in the second measure with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The tempo is marked 'Cantabile' with a quarter note equal to 40 beats per minute. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is common time (C). The lyrics are in Finnish and are placed below the vocal line.

6

Pu-ner - ta-val - la
mp

10

suo-mät-tääl - lä puo - lu-kat kim-mel-tä-vät ja-lo-ki-vi-nä. Kel - tai-set leh - det

14

täp-lit - tä-vät po-lun.

17

Syk-sy ri-pot-te-lee vä-re-jään sääs - tä - mät-tä. Juo-lu-kan hä-ke-l - lyt - tä-vä

Più mosso

Più mosso

22

pu-na tuo... mie - leen jou - lun Sil-loinmät-täät ra-hi-se-vat

A tempo
mf

A tempo
mf

Koraali

28

jää - tä, lu-mi las - ke-nut viit - tan - sa, päi-vä ly-him-mil - lään.

32 *p*
Ti-ai-sen hil - jai-nen tirs - kah - dus

35
kuu-rai-sel-la ok - sal - la. Juu - ri sil - loin

38 *rit.*
täh - det syt - ty - vät jou - lun tai - vaal -

40
le.

u.c.

Harakan jäljet hangella

Soile Ylikulju

Niina Ylikulju

Andante con moto

The musical score is written in treble and bass clefs with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It consists of three systems of staves. The first system shows the piano introduction. The second system begins with a vocal line starting at measure 5, with lyrics 'O-sai-sin-pa ker-to-a'. The piano accompaniment continues. The third system begins with a vocal line starting at measure 9, with lyrics 'si-nul-le, mil-tä näyt-tä-vät ha-ra-kan jäl-jet han-gel-la, kun'. The piano accompaniment continues.

Andante con moto

f

5 *mf*
O-sai-sin-pa ker-to-a

mp

9
si-nul-le, mil-tä näyt-tä-vät ha-ra-kan jäl-jet han-gel-la, kun

12

mp

au - rin-ko hy-myi-lee, kun jää - ti - man-tit säih - ky-vät

15

rit.

ok - sil - la ja lun - ta, lun - ta val - ta-vat vuo - ret.

rit.

19

A tempo

mp

O-sai-sin-pa ker - to - a si-nul - le, mil-tä kuu - los-taa pu-ron so - li -

A tempo

mp

22

na jäi-sen kan - nen al - la, kun jää - kin on ko-ris-tel-tu

25

tai - dok-kain ko-ho-ku-vi - oin.

29

32 *mp* Tä-mä val - ke-us ja—

35 *rit.* kirk - ka - us, hil - jai-sen kii - tok-sen ar - voi - set. *rit.*

The musical score is written for voice and piano. It is in G major (one sharp) and 4/4 time. The first system (measures 32-34) features a voice line with lyrics 'Tä-mä val - ke-us ja—' and a piano accompaniment with a rhythmic pattern of eighth notes. The second system (measures 35-37) features a voice line with lyrics 'kirk - ka - us, hil - jai-sen kii - tok-sen ar - voi - set.' and a piano accompaniment with a more melodic line. Dynamics include mezzo-piano (mp) and ritardando (rit.).